

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІСТОРІОГРАФІЯ ТА ІСТОРІОСОФІЯ»

Ступінь освіти	Бакалавр
Освітня програма	Соціальна антропологія
Кількість кредитів ЄКТС	6
Тривалість викладання	4 семестр (7 та 8 чверті)
Заняття:	
Лекції	3 години на тиждень
Семінарські заняття	1 година на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу на ДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=5158>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти.

Онлайн-консультації: електронна пошта

Інформація про викладачів:

	Василенко Віталій Олександрович (лекції, семінарські заняття)
	Посада: професор кафедри історії та політичної теорії
	Вчене звання: професор
	Вчений ступінь: доктор історичних наук
	Персональна сторінка: https://ipt.nmu.org.ua/ua/spivr/vasilenko.php
	E-mail: Vasylenko.Vi.O@nmu.one Кабінет: 1/63

1. Анотація курсу

Дана дисципліна орієнтована на отримання здобувачами вищої освіти знань про основні принципи та методи історичного пізнання, основних фактів історії розвитку історичного знання та його особливостей у різних країнах у різні періоди, зокрема, на сучасному етапі. Отримані знання та навички сприятимуть вмінням працювати з науковими текстами та використовувати їх у якості історіографічних джерел; визначати вплив політичних, суспільно-економічних, ідеологічних факторів на практику історіописання; критично оцінювати авторські погляди та концепції; вести аргументовану дискусію.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти сучасних уявлень про принципи та методи історичного пізнання, основні етапи розвитку історичного знання та його сучасні тенденції, вмінь працювати з науковими текстами та використовувати їх у якості історіографічних джерел.

Завдання курсу:

- здійснити аналіз основних принципів та методів історичного пізнання;
- визначити загальні тенденції розвитку історичного знання від його зародження до сьогодення;
- дати навички роботи з науковими текстами як історіографічними джерелами, їх критичного аналізу.

3. Результати навчання:

- знати основні принципи та методи історичного пізнання;
- знати основні факти історії розвитку історичного знання, його особливості в різних країнах у різні періоди;
- вміти працювати з науковими текстами та використовувати їх у якості історіографічних джерел;
- вміти визначати вплив політичних, суспільно-економічних, ідеологічних факторів на практику історіописання;
- вміти критично оцінювати авторські погляди та концепції, вести аргументовану дискусію.

4. Структура курсу

Лекції

1. Поняття та сутність історіографії та історіософії. Об'єкт, предмет та методи історіографії. Основні історіографічні поняття.
2. Міфологічна свідомість. Циклічні та лінійні уявлення про час. Китайська історіографічна традиція. Зародження історичної свідомості на Близькому Сході.
3. Становлення історіописання в Давній Греції. Римська історіографія. Розквіт та згасання античної історіографічної традиції.
4. Вплив християнства на уявлення про історію та становлення нового типу історіописання. Теоцентризм та телеологічність. Поява світського історіописання та “національних” хронік у пізньому Середньовіччі.
5. Ренесанс: секуляризація та гуманізація історичної свідомості; індивідуалізація категорії часу; повернення до уявлень про циклічність історичного процесу.
6. Релігійна Реформація, утвердження раціоналістичного світогляду та його вплив на уявлення про історію. Початки критичної історіографії “ерудитів”. Болландисти та “Acta Sanctorum”; Ж. Мабійон. Поняття історичного процесу в концепції Дж. Віко. Ідея розвитку людства за спіраллю.
7. Філософія західноєвропейського Просвітництва та формування уявлень про історичний прогрес.
8. Криза Просвітництва та “романтичний переворот”. Історіософія Й.-Г.Гердера. Загальні риси історіописання доби романтизму.
9. Німецька філософія кінця XVIII – початку XIX ст. про сутність та завдання історії. Філософія історії Г.-В.-Ф.Гегеля.
10. Становлення історії як наукової дисципліни. Теоретико-методологічні погляди Л. фон Ранке.
11. Становлення національних історіографій у країнах Західної Європи.
12. Становлення національних історіографій у західних та південних слов'ян та в Росії.
13. Вплив етнографічних та фольклорних студій на розвиток українського історіописання. Д. Бантиш-Каменський та М. Маркевич. “Харківські романтики”. Історичні погляди М. Гоголя.
14. Початок наукових студій над українською історією. М. Максимович. М. Костомаров. П. Куліш. В. Антонович та Київська школа істориків.
15. Загальні риси позитивістської методології. О. Конт. Г. Спенсер. Економічний та географічний детермінізм. “Історичний матеріалізм” (К. Маркс та Ф. Енгельс).
16. Позитивізм у національних історіографіях європейських країн (друга половина XIX ст.). “Великі національні історії” та “гранд-наративи”. Опозиція позитивізму в німецькому історіописанні.
17. Криза позитивістської історіографії на межі XIX-XX ст. та її сутність. “Неоромантизм”. Філософська історія: О. Шпенглер, А.Дж. Тойнбі.
18. Спроби утвердження історії як окремої сфери пізнання. Німецьке неокантіанство. Баденська школа.
19. Суб'єктивний історизм: Б.Кроче, Р.Дж.Коллінгвуд. К. Поппер та його критика історизму.

20. М. Блок та Л.Февр. “Школа «Анналів»” та становлення “нової історичної науки”. Друге покоління “Школи «Анналів»”: “історія без людини”. Кліометрика (квантитативна історія).

21. Третє покоління “Школи «Анналів»”: нова антропологізація. Мікроісторія та історія повсякденності.

22. Вплив постмодернізму на сучасне історіописання. Г.Вайт та “лінгвістичний поворот”. “Нарративна філософія історії” (Ф.Анкерсміт).

23. Орієнталізм та постколоніальні студії. Гендерні студії. Постгуманітаристика. Криза постмодернізму.

Семінарські заняття

1. Давньоруський епос та історико-літературні твори Київської Русі. Літописання та вплив на нього візантійської історіографічної традиції.

2. Літописи Великого князівства Литовського (“білорусько-литовські”). Регіональне літописання. “Кройніка” Феодосія Сафоновича. “Київський Синопис”. “Козацькі” літописи.

3. Розвиток українського історіописання у XVIII – на початку XIX ст. Антикварний напрям. “Історія Русів” та її значення.

4. М. Грушевський та його концепція вітчизняної історії. Інтелектуальна та організаційна роль Грушевського в розвитку української історичної науки.

5. Становлення державницького напрямку в українській історіографії.

6. Еволюція історичної науки в УРСР. Розвиток української діаспорної історіографії.

7. Стан сучасної вітчизняної історіографії та перспективні напрями її розвитку.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Активованій акаунт університетської пошти (**student.i.p.@nmu.one**) на Офіс365.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувач вищої освіти може отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів за теоретичною та практичною частиною складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з успішності за практичну частину (оцінюється максимально у 60 балів) та за теоретичну частину (оцінюється максимально у 40 балів). Практична частина включає оцінювання відповідей на

семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань. Теоретична частина включає оцінювання підсумкової контрольної роботи. Загалом за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

6.3. Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку). Іспит відбувається у формі усної співбесіди за програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів за іспит: 100.

6.4. Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю:

100% (від максимальної кількості балів за даний вид роботи) – відповідь правильна, обґрунтована, осмислена, засвідчує вільне володіння матеріалом;

80% (від максимальної кількості балів за даний вид роботи) – відповідь правильна, проте містить окремі несуттєві неточності;

60% (від максимальної кількості балів за даний вид роботи) – відповідь містить суттєві неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена;

40% (від максимальної кількості балів за даний вид роботи) – відповідь неповна, містить грубі помилки;

20% (від максимальної кількості балів за даний вид роботи) – відповідь фрагментарна, містить окремі правильні елементи;

0% (від максимальної кількості балів за даний вид роботи) – відповідь відсутня.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, окрім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується "Положенням про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка": <http://surl.li/alvis>.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація) робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту і бути зареєстровані на дистанційний курс «Історіографія та історіософія» (<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=5158>).

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Офіс365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Історіографія та історіософія» (<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=5158>).

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту або на форум дистанційного курсу.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижчою оцінкою. Перескладання відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбутися дистанційно – в онлайн-формі, за погодженням із викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден із оцінюванням його знань, він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Бонуси

Здобувачі вищої освіти можуть додатково отримати до 10 балів за виконання додаткової самостійної роботи за курсом: наприклад, виконання індивідуальних завдань за додатковою темою (завдання пропонуються викладачем), підготовка доповіді і участь у студентських наукових конференціях за темою курсу, підготовка методичних матеріалів та презентацій.

7.7. Участь у анкетуванні

Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачеві вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Історіографія та історіософія».

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Ващенко В.В. Лекції з історії української історичної науки другої половини XIX – початку XX століття. (М.І. Костомаров, В.Б. Антонович, М.С. Грушевський): Навч. посібник. – Д., 1998.

2. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле. – К., 2012.
3. Дорошенко Д.І. Огляд української історіографії. – К., 1996.
4. Зашкільняк Л. Методологія історії: від давнини до сучасності. – Л., 1999.
5. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія: Посібник для студентів іст. спеціальностей ун-тів. – Л., 2007.
6. Калакура Я.С. Українська історіографія: Курс лекцій. – К., 2004.
7. Колесник І. Глобальна історія. Історія понять. – К., 2019.
8. Колесник І.І. Українська історіографія (XVIII – початок XX століття). – К., 2000.
9. Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. – К., 2013.
10. Коллінгвуд Р.Дж. Ідея історії / Пер. з англ. – К., 1996.
11. Марченко М. Українська історіографія (з інтелектуальної спадщини). – К., 2011.
12. Нові підходи до історіописання / За ред. П. Берка / Пер. з англ. – 2-е вид. – К., 2010.
13. Поппер К. Злиденність історизму. – К., 1994.
14. Посохов С.І., Куделко С.М., Зайцева Ю.Л. Історіографічний словник: Навч. посібник для студ. іст. фак-тів ун-тів. – Х., 2004.
15. Стельмах С. Історична наука в Україні епохи класичного історизму (XIX – початок XX століття). – К., 2005.
16. Топольський Є. Як ми пишемо і розуміємо історію. Таємниці історичної нарації. – К., 2012.
17. Українська історіографія на зламі XX і XXI століть: здобутки і проблеми: Колективна монографія / За ред. Л. Зашкільняка. – Л., 2004.
18. Яковенко Н.М. Вступ до історії. – К., 2007.
19. Ясь О.В. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок XIX – 80-ті роки XX ст.). – Ч.1-2. – К., 2014.